Κυριακή Ε' Ματθαίου: Λόγος εις τον δαιμονιζόμενον των Γεργεσηνών (Βασίλειος Επίσκοπος Σελευκείας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 6 Ιουλίου, 2012

Η Ευαγγελική Περικοπή της Θείας Λειτουργίας.
Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον Κεφ. Η. 28 – 34, θ. 1.

Τω καιρώ εκείνω, ελθόντι τω Ιησού εις το πέραν, εις την χώραν των Γεργεσηνών, υπήντησαν αυτώ δύο δαιμονιζόμενοι εκ των μνημείων εξερχόμενοι, χαλεποί λίαν, ώστε μή ισχύειν τινά παρελθείν δια της οδού εκείνης. Και ιδού έκραξαν λέγοντες΄ τί ημίν και σοί, Ιησού υιέ του Θεού; Ήλθες ώδε πρό καιρού βασανίσαι ημάς; Ήν δέ μακράν απ’ αυτών αγέλη χοίρων πολλών βοσκομένη. Οι δέ δαίμονες παρεκάλουν Αυτόν λέγοντες΄ ει εκβάλλεις ημάς, επίτρεψον ημίν απελθείν εις την αγέλην των χοίρων. Και είπεν αυτοίς΄ υπάγετε. Οι δέ εξελθόντες απήλθον εις την αγέλην των χοίρων΄ και ιδού ώρμησε πάσα η αγέλη των χοίρων κατά του κρημνού εις την θάλασσαν και απέθανον εν τοις ύδασιν. Οι δέ βόσκοντες έφυγον, και απελθόντες εις την πόλιν απήγγειλαν πάντα και τα των δαιμονιζομένων. Και ιδού πάσα η πόλις εξήλθεν εις συνάντησιν τω Ιησού, και ιδόντες αυτόν παρεκάλεσαν όπως μεταβή από των ορίων αυτών. ΚΑΙ εμβάς εις πλοίον διεπέρασε και ήλθεν εις την ιδίαν πόλιν.

Απόδοση:

Τον καιρώ εκείνο, όταν έφτασε στην απέναντι όχθη, στην περιοχή των Γεργεσηνών, τον συνάντησαν δύο δαιμονισμένοι που έρχονταν από τα μνήματα, τόσο φοβεροί, που κανένας δεν τολμούσε να περάσει από εκείνον το δρόμο. Και με κραυγές του έλεγαν: «Τι δουλειά έχεις εσύ μ’ εμάς, Υιέ του Θεού; Ήρθες εδώ να μας βασανίσεις πριν την ώρα μας;» Μακριά απ’ αυτούς έβοσκε ένα μεγάλο κοπάδι χοίρων. Και οι δαίμονες τον παρακαλούσαν λέγοντας: «Αν είναι να μας διώξεις, άφησέ μας να πάμε στο κοπάδι των χοίρων». Κι εκείνος τους είπε: «Πηγαίνετε». Αυτοί βγήκαν και πήγαν στο κοπάδι των χοίρων. Και όλο το κοπάδι όρμησε και γκρεμίστηκε στη λίμνη και πνίγηκαν μέσα στα νερά. Οι βοσκοί έφυγαν, πήγαν στην πόλη και ανήγγειλαν όλα τα συμβάντα και ό,τι έγινε με τους δαιμονισμένους. Βγήκε τότε όλη η πόλη να συναντήσει τον Ιησού, κι όταν τον είδαν, τον παρακάλεσαν να φύγει από την περιοχή τους. ο Ιησούς επιβιβάστηκε στο πλοίο, διέσχισε τη λίμνη και ήρθε στην πόλη του.

(Επιμέλεια κειμένου: Νικολέτα – Γεωργία Παπαρδάκη)

Βασιλείου Επισκόπου Σελευκείας: Λόγος εις τον δαιμονιζόμενον

Πολλές είναι οι επιβουλές των δαιμόνων κατά των ανθρώπων. Πολλαπλάσια όμως η βοήθεια του Θεού προς τους ανθρώπους. Πράγματι, εάν δεν μας υπερήσπιζε η άνωθεν συμμαχία, θα είχεν εξαφανισθή προ πολλού το γένος μας από τις πολιορκίες των δαιμόνων. Διότι ποία ευκαιρία η ποίον χρόνον άφησαν χωρίς πειρασμούς; Πότε έπαψαν να ετοιμάζουν παγίδες στην ανθρώπινη φύση και να σχεδιάζουν τις συμφορές μας;

Δεν είναι πονηρά η φύσις του διαβόλου, αλλά απεδείχθη η προαίρεσίς του. Σ’ αυτόν είχε αναθέσει ο Δημιουργός τη διοίκηση του αέρος, όπως ο ακροατής των ουρανίων Παύλος μας αποκάλυψε λέγοντας: «Κατά τον άρχοντα της εξουσίας του αέρος, του πνεύματος του νυν ενεργούντος εν τοις υιοίς της απειθείας». Έπειτα όμως, επιθυμώντας να υπερβή την φύση του, εξέπεσε της αξίας του, χάνοντας τον θρόνο εξ αιτίας του υψηλού φρονήματός του. Έγινε δηλαδή ο όγκος του φρονήματος μέτρο της στερήσεως του Πνεύματος. Γι’ αυτό λοιπόν ήρχισε να ασχολήται με τους ανθρώπους, εκδηλώνοντας έτσι την αποστροφή του προς τον Δημιουργό, και να προσπαθή με διάφορες μηχανορραφίες να αμαυρώση την εικόνα του Κτίστου. Επειδή, δηλαδή, δεν ημπορούσε να πολεμήση τον Θεό, μεθοδεύει αλλιώς την μάχη, διδάσκοντας τα κτίσματα να επαναστατούν κατά του Κτίστου. Έτσι, αμέσως μόλις επλάσθη ο πρώτος άνθρωπος και έφερε τα χαρακτηριστικά της εικόνος, τον συνεβούλευσε να μελετήση την αντιθεϊα λέγοντας: «Η αν ημέρα φάγητε απ’ αυτού, διανοιχθήσονται υμών οι οφθαλμοί, και έσεσθε ως θεοί». Καθώς δε επλήθαινε το γένος, του βάζει λογισμούς ειδωλολατρίας. Κατήντησε το κτίσμα σε τόσο σκοτασμόν, ώστε να προσκυνή την κτίση, αγνοώντας τον Κτίστη. Και έβλεπες παντού βωμούς και ναούς και κατασκευές ειδώλων, αίματα και χορούς δαιμόνων.

Δεν ηρκέσθησαν όμως σ’ αυτήν την αποπλάνηση των ανθρώπων οι δαίμονες, ούτε στις τιμές που απελάμβαναν από αυτούς, αλλά και τιμωρούσαν τους αθλίους ανθρώπους, και εισχωρώντας μέσα τους κατοικούσαν σ’ αυτούς. Δεν αφήνει όμως ο Θεός αβοήθητο το πλάσμα του, αλλά αφού εχρησιμοποίησε διάφορες μεθόδους θεραπείας, τελευταία, θέτει σε ενέργεια το σοφό σχέδιο της εν Χριστώ οικονομίας, προξενώντας έτσι το αύτανδρο ναυάγιο των δαιμόνων. Αναγγέλλοντας δε την ελευθερία με τα λόγια, επεβεβαίωνε την υπόσχεση με θαύματα.

Αυτό μας παρέστησε με σαφήνεια η διήγησις του Ευαγγελίου που μόλις ανεγνώσθη. Ελέγχει την επήρεια των δαιμόνων και δεικνύει την βοήθεια που παρέχει ο Θεός προς τους ανθρώπους: «Εξελθόντι δε αυτώ επί την γην υπήντησεν αυτώ ανήρ τις εκ της πόλεως, ος είχε δαιμόνια εκ χρόνων ικανών, και ιμάτιον ουκ ενεδιδύσκετο και εν οικία ουκ έμενεν, αλλά εν τοις μνήμασιν». Αυτός είναι ο θυμός των δαιμόνων κατά των ανθρώπων. Επιθυμούν να τους καταλάβουν όλους, λυπούνται όμως που δεν ημπορούν ούτε καν να τους επηρεάσουν όλους. «Υπήντησεν αυτώ ανήρ τις εκ της πόλεως». Η μία συμφορά πιο τρομερά από την άλλη. Οι δαίμονες κατοικούσαν μέσα του και ο ίδιος κατοικούσε στα μνήματα, ώστε κατοικώντας εκεί και συγχρόνως κατοικούμενος να αναγκάζεται να συγκατοική με τους νεκρούς. Μάλλον ήταν καταδικασμένος να υπομένη μία ζωή βαρυτέρα από τον θάνατο. Διότι σ’ εκείνους που απέρχονται, ο θάνατος κλέπτει την αίσθηση των παθημάτων και ο τάφος χαρίζει στους νεκρούς ελευθερία από τα λυπηρά. Ενώ εκείνος ήταν μεν κατά τα άλλα νεκρός, εζούσε δε μόνο τόσον όσο να αισθάνεται την ταλαιπωρία του και δεν ημπορούσε να απαλλαγή απ’ αυτήν. «Και ιμάτιον ουκ ενεδιδύσκετο». Πόσον αλλοπρόσαλλη είναι η κακία του διαβόλου! Τον Αδάμ, που ήταν σωστά γυμνός, τον ενέδυσε με αισχύνη. «Και εδεσμείτο αλύσεσι και πέδαις φυλασσόμενος, και διαρρήσων τα δεσμά ηλαύνετο υπό του δαίμονος εις τας ερήμους». Εδάνειζε και δύναμη στον πάσχοντα για να διαρρήξη τα δεσμά. Διότι στο πάθος αυτό υποχωρεί ακόμη και ο σίδηρος και αποδεικνύεται ανίσχυρος. Δεν άφηνε κανέναν να περάση απ’ αυτό το μέρος. Ως λυσσώδη είχε εξαπολύσει ο δαίμονας τον άνθρωπον εναντίον των ανθρώπων. Όμως αν και με τόσες συμφορές τον είχε δέσει ο δαίμονας, δεν κατόρθωσε να τον εμποδίση να συναντηθή με τον Κύριο. Το πρώτο μέσον που εχρησιμοποίησε η Πρόνοια ήταν αυτό: οι δαίμονες, μη υποφέροντας την λαμπρότητα εκείνου που ήταν ενώπιόν τους, εφώναζαν: «Τι ημίν και σοί, Ιησού;» Αντιδρούν μόνο στο σώμα που φαίνεται, μη γνωρίζοντας ότι σ’ αυτό το σώμα είναι κρυμμένη η θεότης. Διότι πώς ημπορεί ο δούλος να φωνάζη στον Δεσπότη: «Τι εμοί και σοί»; Περιφρονούν αυτόν που βλέπουν, επειδή δεν βλέπουν αυτόν που τους βασανίζει.

Τι σχέση έχουμε εμείς μαζί σου; Ω, πόσους δικαίους έχουμε συναντήσει, και δεν εδοκιμάσαμε από αυτούς παρόμοιο μαστίγωμα! Μας είναι αφόρητος ο εχθρός, ανυπόφορα τα βέλη του. «Τι ημίν και σοί;» Από τότε που ήλθες στην γη εκήρυξες τον πόλεμο εναντίον μας. Σε είδαν οι μάγοι όταν εγεννήθης και σε προσεκύνησαν, δραπετεύοντας από εμάς. Σε ήκουσαν οι τελώνες που ομιλούσες και απέδρασαν από τα ιδικά μας τελώνια. Τις πόρνες, τα θύματά μας, τις συνέλαβες εσύ με την μετάνοια. Μία παρηγορία μας είχε μείνει, τα παθήματα των ανθρώπων, και αυτήν την απόλαυση μας την εστέρησες. Εκεί ανόρθωσες τους παραλύτους, αλλού απήλλαξες τους κωφούς από το πάθος τους. Εκεί εχάρισες τις ηλιακές ακτίνες στους τυφλούς. Εκεί απέλυσες τους νεκρούς από τους τάφους. Ετοιμόρροπο κατήντησες το δεσμωτήριον του θανάτου, το οποίον εμείς με τόσους κόπους οικοδομήσαμε. Όσες θεραπείες προσέφερες στους ανθρώπους, τόσες τιμωρίες προεκάλεσες σ’ εμάς.

«Τι ημίν και σοί, Ιησού, Υιέ του Θεού»; Τον αποκαλούν μεν Υιό του Θεού, δεν γνωρίζουν όμως ότι ο Υιός είναι Θεός. Επειδή υιοί του Θεού αποκαλούνται και όσοι για την μεγάλην αρετή τους εξοικειώθησαν με τον Θεόν. Με αυτήν την έννοια λέγει: «Υιός πρωτότοκός μου Ισραήλ». Και πάλι «Εγώ είπα: Θεοί εστέ και υιοί Υψίστου πάντες». Και πάλι: «Ιδόντες δε οι υιοί του Θεού τας θυγατέρας των ανθρώπων». Αυτό το όνομα, δηλαδή, δεν είναι γνώρισμα μόνο της φύσεως, αλλά και της οικειότητος. Αυτήν την άγνοια έδειξεν ο διάβολος και σ' αυτά που συνέβησαν στον Ιορδάνη. Διότι ακούγοντας την φωνήν την ερχομένην από τον ουρανόν «Ούτος εστίν ο Υιός μου ο αγαπητός», του έλεγε, επειδή αγνοούσε, «ει Υιός ει του Θεού, βάλε σεαυτόν κάτω». Εάν εγνώριζε ότι ομιλεί σε Θεόν, πώς προσπαθεί να τον φοβήση προστάζοντάς τον να πέση κάτω; Διότι η φύσις του Θεού δεν γνωρίζει ούτε ύψος ούτε βάθος.

Ο Ευαγγελιστής Μάρκος έτσι εδιηγήθη τα λόγια των δαιμόνων: «Τι ημίν και σοί, Ιησού Ναζαρηνέ». Δεν απευθύνεται σ' αυτόν ως ποιητήν των ανθρώπων, αλλά σαν πολίτη της Ναζαρέτ. Αφού είσαι ορατός, λέγει, να ενεργής αναλόγως. Άνθρωπο βλέπουμε, αλλά σαν από Θεό διωκόμεθα. Το μαστίγωμά σου δεν ομοιάζει με Ναζαρηνού, δείχνεις να έχης κατεβή από τον ουρανό. Αποκάλυψε την φύση με τα έργα σου.

«Τι ημίν και σοί, Ιησού, Υιέ του Θεού; Ήλθες ώδε προ καιρού βασανίσαι ημάς;» Τι λέγεις, διάβολε; Σ' αυτόν που εδημιούργησε τον μετρητόν χρόνο και έθεσε τους όρους της Κρίσεως τολμάς να φωνάζης: Τώρα ήλθες; Αλλά δεν γνωρίζει ότι αυτή που τώρα ήλθε είναι η αθάνατος φύσις, επιβεβαιώνοντας την άφιξή της με την δουλικήν μορφή. Δεν γνωρίζει ότι ο Κύριος και Θεός των όλων φορά την στολή που έλαβε από τον Δαυϊδ. Παρακινείται μεν προς καταφρόνηση από την θέα, μαστιγώνεται δε αοράτως από την ενέργεια της θεότητας, γι' αυτό εκστομίζει λόγια θρασύτητος μαζί και ικεσίας. «Τι ημίν και σοί, Ιησού; Δέομαί σου, μη με βασανίσης». Δειλία και θρασύτητα έχουν τα λόγια του. Δυναμώνει την φωνή σαν δούλος αυθάδης, αλλά και ικετεύει σαν κατάδικος που μαστιγώνεται. «Ήλθες ώδε προ καιρού». Από πού έμαθε ότι δεν είναι τώρα η ώρα της κρίσεως; Πώς γνωρίζουν ότι βασανίζονται πριν την ώρα τους; Γνωρίζουν από αυτά που κάνουν ότι θα τιμωρηθούν για τα έργα τους. Έβλεπαν ότι τώρα δεν τους τιμωρούσε, αλλά μόνον τους εδίωκε από τους ανθρώπους. Από το ότι λοιπόν δεν τιμωρούνται, συμπεραίνουν ότι δεν έχει έλθει ο καιρός των βασάνων. Υποφέρουν πριν από την Κρίση, επειδή διατάζονται να παύσουν να ταλαιπωρούν τους ανθρώπους. «Παρήγγειλε γαρ τω πνεύματι τω ακαθάρτω εξελθείν από του ανθρώπου». Δεν τους έσυρε ακόμη στο Δικαστήριο, δεν τους έδειχνε ακόμη το φοβερόν του Βήμα, δεν άναβε ακόμη την φλόγα της Κρίσεως, αλλά μόνον με απειλές ανεχαίτιζε την ορμή τους. Τόση ήταν η δύναμις του πάθους!

Θέλοντας όμως ο Δεσπότης να δείξη στους παρόντες ακόμη και μέσα στα δεινά, την ανέκφραστο πρόνοιά του για τους ανθρώπους, ερωτά: «Τι όνομά σοι; Και απεκρίθη λέγων: Λεγεών όνομά μοι, ότι πολλοί εσμέν». Δεν ερωτά επειδή αυτός είχεν ανάγκη να ερωτήση, αλλά για να αποκαλύψη σ' εμάς πόσοι φονείς δαίμονες είχαν καταλάβει το ανθρώπινο σώμα και παρ' όλα ταύτα εκείνο δεν είχε αφανισθή. Ότι πλήθος δαιμόνων, εκστρατεύοντας εναντίον ενός ανθρώπου, δεν υπερίσχυσε, δεν τον εκρήμνισε στους βράχους, δεν τον κατετεμάχισε, δεν κατεσπάραξε τον άνθρωπο μαζί με τα σίδερα που εφορούσε. Αλλά άντεξε στις τρικυμίες των δαιμόνων, προστατευόμενος μέσα στα βασανιστήρια από το χέρι του Θεού. Και μάλιστα ο Ευαγγελιστής φιλοτιμείται να προσθέση το ακόμη σημαντικότερο: «Πολλοίς γαρ χρόνοις συνηρπάκει αυτόν» (τον είχε κυριεύσει δηλαδή). Τι ανυπέρβλητος κηδεμονία! Δεν εβασανίζοντο λιγότερον από ό,τι εβασάνιζαν, αφού ο τρόπος τους ήταν φονικός, αλλά δεν επέτρεπε ο Θεός να επιτύχουν αυτό που επιθυμούσαν, μέχρι την στιγμή όπου έφθασε η φανερά απόφασις του Βασιλέως, χαρίζοντας την ελευθερία σ' αυτόν που τόσο υπέφερε.

«Ην δε εκεί αγέλη χοίρων ικανών βοσκομένων εν τω όρει. Και παρεκάλουν αυτόν ίνα επιτρέψη αυτοίς εις εκείνους εισελθείν. Και επέτρεψεν αυτοίς. Εξελθόντα δε τα δαιμόνια από του ανθρώπου εισήλθον εις τους χοίρους, και όρμησεν η αγέλη κατά του κρημνού εις την λίμνην και απεπνίγη». Για ποίον λόγο το επιτρέπεις αυτό στους δαίμονες, Κύριε; Γιατί, αφού γνωρίζεις την πονηρία τους, επείσθης στα λόγια τους; Για να μάθωμε, άνθρωποι, ότι και από τους χοίρους είναι πιο αδύνατοι, όταν τους εμποδίζει ο Θεός. Εκτός αυτού, θέλει να διδάξη τους ανθρώπους ότι είναι χαρά στους δαίμονες η απώλεια των ανθρώπων και ότι εκείνοι διασκεδάζουν με τις συμφορές τις ιδικές μας. Διότι δεν δείχνουν κανέναν οίκτον για την φύση των ανθρώπων. Εφ' όσον εκδηλώνουν μέχρι και στους χοίρους την κακία τους, τι δεν θα έκαμναν εναντίον των ανθρώπων εάν τους επετρέπετο; Από όλα αυτά, λοιπόν, θα παρακινηθούμε να μισήσωμε την απανθρωπία, γνωρίζοντας την έχθρα τους, και να αποφεύγωμε τις συμβουλές αυτών των οποίων δεν αντέχουμε τις επιβουλές.

Αλλά εκτός από αυτά μας εδίδαξε και την κηδεμονία του Θεού προς τους ανθρώπους. Διότι όλα θα εξηφανίζοντο ακαριαίως και κανένα από τα όντα δεν θα απέμενε, αφού θα κατεσπαράζοντο από τις δαιμονικές ορμές, εάν δεν επροστατεύοντο από το κεκρυμμένο και ακαταγώνιστο χέρι του Θεού. Επιτρέπει λοιπόν τα μικρότερα για να μάθωμε τα μεγαλύτερα, και πότε πότε μας παραδίδει στις δυσκολίες για να έχωμε την αίσθηση των υψηλοτέρων. Δεν θα άφηνε ποτέ να πάθωμε το παραμικρόν, εάν δεν ελησμονούσαμε εύκολα την θεία συμπαράσταση. Επέτρεψε να γίνη ζημία στους χοίρους, για να διδαχθούμε την ωφέλεια που προξενεί στους ανθρώπους.

Ας ομολογούμε λοιπόν την πρόνοια την οποία απολαμβάνουμε. Να υμνούμε την κηδεμονίαν από την οποία φυλαττόμεθα. Ας κηρύττωμε την βοήθεια του Θεού, από την οποία προστατευόμεθα. Από αυτήν να εξαρτήσωμε τους εαυτούς μας και προς

αυτήν προσβλέποντας πάντοτε να αναφωνούμε: «Συ, Κύριε, βοηθός ημών και σκεπαστής».

Αυτώ η δόξα εις τους αιώνας.
Αμήν.

(5ος αιών - Migne, P.G., τόμ. 85, στ. 269. Από το βιβλίο "Πατερικόν Κυριακοδρόμιον", σελίς 177 και εξής. Επιμέλεια κειμένου Δημήτρης Δημουλάς)

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΙΔΕΤΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΣΤ' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΛΟΥΚΑ: Ομιλία περί της θεραπείας του δαιμονιζομένου των Γαδαρινών (Αγ. Γρηγόριος ο Παλαμάς)

ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ:

Η τραγικότητα της ανθρώπινης ελευθερίας († Αρχ. Χριστόδουλος Φάσσος)

(Πηγή ηλ. κειμένου: orp.gr)